Prof. dr hab. Paweł Czechowski
Uniwersytet Warszawski
Wydział Prawa i Administracji
Katedra Prawa Rolnego
i Systemu Ochrony Bezpieczeństwa Żywności
ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

Warszawa, 28 lutego 2018 r.

Opinia /recenzja/ rozprawy doktorskiej mgr Pawła Poparadowskiego nt. „Reguły konkurencji w rolnictwie w prawie Unii Europejskiej".

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska Pana mgr Pawła Poparadowskiego dotyczy problematyki „Reguł konkurencji w rolnictwie w prawie Unii Europejskiej".

I. Tematyka rozprawy dotyczy specyficznego uregulowania konkurencji w rolnictwie w prawie unijnym stanowiącego kluczowy czynnik wyznaczający relacje gospodarcze pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w procesie produkcji rolnej oraz kooperacji i wymiany rynkowej.

Przyjęta w rozprawie hipoteza wskazuje, że właściwe kształtowanie relacji rynkowych z udziałem rolników wymaga eliminowania negatywnych stosunków wykorzystywania przewagi ekonomicznej przez uczestników /podmioty/ sektora rolno-spożywczego oraz stworzenia swoistych mechanizmów reguł konkurencji dla ochrony sektora rolnego.

W związku z powyższym wprowadzony w ramach wtórnego prawodawstwa unijnego rozbudowany system interwencji państwowej w sektorze rolnym stanowi jeden z kluczowych problemów analizy prezentowanej w rozprawie.

Prowadzona analiza skierowała zainteresowania Autora na źródła reguł konkurencji w prawodawstwie unijnym, którego podstawę wyznacza jedna z wiodących sektorowych polityk Unii Europejskiej, a mianowicie Wspólna Polityka Rolna (WPR). WPR należy do jednej z bardziej stabilnych polityk Unii Europejskiej, której podstawowe zasady precyzuje obecnie tytuł III TfUE. WPR w sposób istotny wpływa na stosowanie ogólnych reguł konkurencji w odniesieniu do sektora rolnego.

Osią zainteresowań Autora w niniejszej rozprawie jest problematyka ogólnych zasad konkurencji, które ulegają istotnym modyfikacjom na podstawie przepisów prawa pochodnego (wtórnego). Na mocy TfUE, oraz przepisów wykonawczych (prawa pochodnego) ukształtowana została normatywna konstrukcja umożliwiająca wyłączenie sektora rolnego (lub jego segmentów) z powszechnie obowiązujących traktatowych reguł konkurencji w odniesieniu do produkcji i handlu produktami rolnymi.

II. Struktura i kompozycja pracy charakteryzuje się przejrzystością oraz metodologiczną poprawnością. Praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów merytorycznych, oraz zakończenia a także obszernego wykazu literatury przedmiotu oraz orzecznictwa.

Rozdział pierwszy analizuje społeczno-gospodarcze uwarunkowania funkcjonowania sektora rolnego. Stanowi on jednocześnie podstawę dla sformułowania wyodrębnienia sektorowego rolnictwa, które jest niezbędne dla analizy specyficznych instrumentów interwencjonizmu państwowego w tym obszarze.

Rozdział drugi stanowi metodyczne wprowadzenie dotyczące pojęcia i mechanizmów konkurencji w rolnictwie na tle traktatowych reguł konkurencji.

W rozdziale trzecim analizowany jest wpływ Wspólnej Polityki Rolnej na traktatowe uregulowania reguł konkurencji.

Rozdział czwarty prezentuje problematykę reguł konkurencji w odniesieniu do sektora rolnego w aspekcie pozycji przedsiębiorstw. Analizowane są również wytyczone zakresy ochrony konkurencji przed działaniami antykonkurencyjnymi przedsiębiorstw jakie zostały przyjęte dla sektora rolnego.

Rozdział piąty podejmuje problematykę pomocy publicznej (państwowej) dla sektora rolnego.

Zakończenie pracy prezentuje podsumowanie dotyczące treści poszczególnych rozdziałów oraz tezy przedstawionej w rozprawie.

III. Metoda analizy regulacji prawnych charakteryzuje się podejściem formalno-dogmatycznym. Wykładnia norm prawnych dokonywana jest w kontekście logiczno-językowym. Analiza traktatowych norm regulujących wyłączenia sektorowe rolnictwa z ogólnych reguł konkurencji w ramach konstrukcji „reguła – wyjątek" przeprowadzona jest w oparciu o wykładnię dotyczącą reguł kolizyjnych w przypadkach występowania krzyżujących się przepisów prawnych.

Zważywszy na fakt, że Autor rozprawy poświęcił społeczno-gospodarczym uwarunkowaniom funkcjonowania sektora rolnego wstępną część pracy, posłużył się również dla celów metodycznych analizą ekonomiczną i historyczną badanego zjawiska. Uwzględnienie powyższych treści w pracy pozwoliło na udowodnienie konieczności występowania sektorowego wyodrębnienia regulacji dotyczącej rolnictwa. Pozwoliło to na określenie celów unijnego częściowego wyłączenia sektora rolnictwa z ogólnych traktatowych reguł konkurencji.

IV. 1a. Tezy pracy sformułowane przez Autora bazują na wytyczeniu relacji pomiędzy autonomicznie określoną polityką rolną – WPR a polityką konkurencji w prawie unijnym. Płaszczyzna wnioskowania dotyczy działań i mechanizmów interwencyjnych państw członkowskich w sferze ochrony konkurencji na rynkach produktów rolnych.

b) W pracy poddano analizie swoistą „odrębność" reguł konkurencji w sferze sektora rolnego w przyjętych przez prawodawcę unijnego regulacjach prawnych (art. 42 TfUE wraz z przepisami prawa pochodnego).

Autor słusznie wskazuje, że zakres stosowania ogólnych reguł konkurencji w odniesieniu do produkcji i obrotu produktami rolnymi w wyniku postanowień art. 42 TfUE determinowany jest przez cele WPR oraz regulacje prawa pochodnego dotyczące tej polityki. Regulacje powyższe jak stwierdza Autor „łagodzą" ogólne traktowanie reguł konkurencji w odniesieniu do sektora rolnego.

c) Istota reguł konkurencji dotycząca sektora rolnego sprowadza się do przestrzegania ogólnych reguł konkurencji. Jednak na organach UE – Parlamencie i Radzie spoczywa obowiązek stosowania specyficznego sposobu uregulowania konkurencji w rolnictwie bazującego na określonych przez te organy preferencjach.

Specyficzne reguły konkurencji stanowią istotny element współtworzący WPR. Tworzenie przez organy UE specyficznych reguł konkurencji następuje w drodze szeroko rozbudowanych regulacji prawa pochodnego.

2.1. System preferencji pozwalający na modyfikowanie reguł konkurencji dla sektora rolnego dotyczy generalnie wyodrębnionych płaszczyzn regulacji.

a) Pierwsza z nich dotyczy działalności przedsiębiorstw rolnych. Reguły konkurencji wyznaczają w tym zakresie:

a) rozporządzenie nr 1308/2013 w odniesieniu do produktów objętych wspólnotą organizacyjną produktów rolnych, oraz

b) rozporządzenie 1184/2006 w zakresie produkcji i obrotu produktami rolnymi pozostającymi poza wspólną organizacją rynków rolnych.

2. Druga płaszczyzna regulacji modyfikująca ogólne reguły konkurencji dotyczy dopuszczalności udzielania pomocy publicznej (państwa). Jej podstawę stanowią regulacje prawa pochodnego dotyczące wyodrębnionych programów pomocowych dla rolnictwa.

3. Autor rozprawy sklasyfikował również przedmiot wyłączeń występujących w prawie unijnym w sektorze rolnym.

Pierwsza z kategorii dotyczy wyłączeń przy stosowaniu zakazu z art. 101 TfUE, które bazują na bezpośrednim odwołaniu się do celów WPR. Dotyczy to porozumień, decyzji i praktyk, które są niezbędne dla realizacji celów WPR.

Druga z kategorii dotyczy wyłączeń dotyczących porozumień i zrzeszeń rolników oraz innych form kooperacyjnego działania w rolnictwie. Wyłączenia powyższe pomimo, że stanowią ograniczenie reguł konkurencji nie mogą prowadzić do naruszenia celów WPR.

Trzecią z kategorii stanowią wyłączenia dotyczące preferencji na rzecz WPR w celu usprawnienia funkcjonowania branżowych rynków rolnych, które są wprowadzane w celu zachowania stabilizacji na rynkach rolnych.

4. W sferze pomocy publicznej (państwowej), prawodawstwo unijne dopuszcza stosowanie środków pomocowych mogących prowadzić nawet do zakłócenia konkurencji i handlu między państwami członkowskimi. Może to nastąpić jedynie w przypadku, jeżeli negatywne skutki tej pomocy są „równoważone" przez pomoc publiczną dla funkcjonowania rynków rolnych lub rozwoju obszarów wiejskich.

5. Zaprezentowane powyżej tezy szczegółowe pozwalają sformułować Autorowi rozprawy generalną tezę badawczą, że **sposób podejścia prawodawcy unijnego do ochrony konkurencji w rolnictwie determinowany jest przez przypisane rolnictwu szczególne znaczenie w obszarze stosunków społeczno-gospodarczych, a reguły konkurencji w rolnictwie stanowią element współpracy w ramach WPR.**

Podsumowanie

Oceniając rozprawę doktorską Pana mgr Pawła Poparadowskiego nt. „Reguły konkurencji w rolnictwie w prawie Unii Europejskiej" stwierdzić należy co następuje:

1. Zaprezentowana rozprawa stanowi poprawnie skonstruowaną kompleksową, monograficzną analizę problemu. Przedstawia ona genezę i mechanizm prawny szczegółowego sektorowego wyodrębnienia rolnictwa z ogólnych traktatowych regulacji oraz funkcjonowania reguł konkurencji w rolnictwie w prawie Unii Europejskiej.

2. Tematyka pracy, analizowany cel regulacji prawnej oraz metoda przedstawione zostały poprawnie i przejrzyście.

3. Struktura oraz kompozycja pracy pozwala czytelnikowi w sposób nie budzący zastrzeżeń na zrozumienie istoty swoistego wyłączenia sektorowego rolnictwa z traktatowych reguł konkurencji. Prezentowana w oparciu o art. 42 TfUE oraz przepisy prawa pochodnego specyficzna regulacja dla sektora rolnego funkcjonująca w oparciu o model „reguła-wyjątek" w odniesieniu do ogólnych traktatowych reguł konkurencji pozwala na zrozumienie istoty regulacji przyjętej w prawie unijnym.

4.1. Praca zawiera poprawnie sprecyzowane tezy częściowe oraz tezę główną, które jako recenzent w pełni aprobuję. Należy podkreślić, że Autor budując

poszczególne tezy pracy będące wynikiem prawidłowo prowadzonego wnioskowania prawniczego wykorzystał w sposób wysoce zadowalający dostępną literaturę krajową i międzynarodową. Szeroko korzystał również z orzecznictwa zwłaszcza wyroków Trybunału Sprawiedliwości. Praca napisana jest w sposób przejrzysty, dobrym językiem. Erudycja Autora jest godna podkreślenia. W związku z powyższym opowiadam się za skierowaniem powyższej pracy do druku. Praca powyższa wypełni istotną lukę jaka występuje na rynku publikacji naukowych w omawianym zakresie.

4.2. W przypadku pozytywnie zakończonego przewodu doktorskiego opowiadam się za przyjęciem wniosku o wyróżnienie recenzowanej pracy.

5. Praca Pana mgr Pawła Poparadowskiego nt. „Reguły konkurencji w rolnictwie w prawie Unii Europejskiej" odpowiada w całej rozciągłości warunkom określonym w art. 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65 poz. 595 z poz. zam.).

P. Czechowski

Prof. zw. dr hab. nauk prawnych Paweł Czechowski